

KATEDRA SOCIÁLNÍCH VĚD FF UPa

SOCIÁLNÍ ANTROPOLOGIE

PROTOKOL O HODNOCENÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE posudek oponenta práce

Práci předložil(a) student(ka): Bc. Šárka ROJKOVÁ

Název práce: TRÉNINKOVÝ BYT – „PŘÍPRAVA NA BUDOUCÍ SAMOSTATNÝ ŽIVOT“

Oponent práce: PhDr. Michal Tošner, Ph.D.

1. CÍL PRÁCE *(uvedte, do jaké míry byl naplněn):*

Diplomantka se v předkládané práci zabývá specifickou péčí o osoby s mentálním postižením. Zkoumá postup tzv. deinstitutionalizace, tj. snahou o začleňování handicapovaných osob do každodenního života oproti jejich umístění do péče institucionální. Cílem práce bylo popsat práci s klienty občanského sdružení zabývajících se touto péčí a kritérii pro umístění do tréninkového bytu. Cíle práce se podařilo dosáhnout uspokojivým způsobem.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ *(náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh apod.):*

V úvodních částech diplomantka představuje historické proměny péče o postižené, až po fázi institucionalizace a nové trendy deinstitutionalizace a integrace. Proměny diskursu o osobách s mentálním postižením jsou vypracována na základě relevantní literatury, která reflektuje hierarchii ve vztazích mezi zdravými a postiženými a přidružené umlčování postižených.

V případě vlastního výzkumu jde o snahu připravit mentálně postižené na samostatný život a samostatné bydlení. V souladu s tématem se zabývá diskursem organizace, který užívá pojmy „služba“ a „klient“. Tyto pak implikují nejen komercializaci péče, což je spíše aspekt negativní (Marhánková – Hrešanová), ale zároveň působí ve smyslu oslabení stigma vážícího se s „mentálním postižením“. V této souvislosti náležitě řeší užívání označení „mentálně postižení“, „handicapovaní“ a „mentální retardace“.

Pozornost věnuje vnitřní diferenciaci mezi postiženými z hlediska genderového a s ohledem na to, zda jsou „nováčky“ nebo „mazáky“. Barvitě představuje „příběhy“ jednotlivých aktérů. Občanské sdružení představuje originálně z perspektivy klientů, lidí ze sousedství a nakonec i vlastních pracovníků. V tomto bodě seznamuje čtenáře s postupy vedoucími k zařazení do tréninkového bytu. Dále popisuje „techniky uschopnění klientů“ a konkrétní praxi. Zde poněkud důvěřivě přejímá zdůvodnění tykání klientům, jako snahu o osobnější vztah a nikoli jako projev hierarchického vztahu (jak ho pojednává např. F. Fanon). Nicméně hierarchické vztahy doprovázející vztah služba – klient později subtilně rozpracovává včetně vlastní etické reflexe. Zabývá se také tím, jaké jsou podmínky přechodu do samostatného bydlení, jako je nutnost souhlasu zákonného zástupce nebo osobní vazby mezi postiženými apod.

Přínosem práce je popis podmínek a způsobů financování občanského sdružení s tímto zaměřením. Sdružení je financováno nejen granty a příspěvky, ale také část životních nákladů klientů je hrazena z jejich vlastních prostředků (důchodů a příjmů z chráněného zaměstnání). Pro provozování této činnosti není překvapivě požadována a kontrolována odborná kvalifikace pracovníků. Není tedy jisté zda se nemůže stát deinstitutionalizovaná péče v jistém smyslu podnikáním.

Kapitola klienti a agency konečně umocňuje antropologický rozměr práce. Představuje pojetí jednání skrze model *agency* (s. 65). Ačkoli je představen na exkurzu, který s tématem bezprostředně nesouvisí, je adekvátně aplikován na jednání aktérů ve zkoumaném poli. Ukazuje tak v souvislostech, že i u osob s mentálním postižením je možno toto pojetí bez problémů použít a má obecnou antropologickou platnost.

V dalších částech připojuje koncepty governmentality, disciplinace a moci, kdy shledává, že klienti jsou stále pod strukturálním a mocenským tlakem organizace a jejích postupů. Zajímavá je též reflexe úspěchu jako jednoho z klíčových konceptů komplexní společnosti ve vztahu k jednotlivci ve vztahu ke kvalitě života. V souvislosti s péčí o mentálně postižené rozebírá, kdy je trénink klientů možno považovat za úspěšný.

V poslední kapitole pak porovnává instituci tréninkových bytů s Goffmanovým popisem a modelem totální instituce a dospívá k názoru, že tréninkový byt a procedury občanského sdružení totální institucí nejsou.

V závěru se zabývá otázkou, zda přispívá práce občanské sdružení ke zkvalitnění životů klientů, zamýšlí nad problematikou hodnocení výsledků péče a konstatuje, že jede v principu o proces disciplinace. S tímto závěrem lze souhlasit. Navzdory deklarovanou snahou „uschopnění klientů“ jsou v praxi deinstitucionalizace patrné prvky moci a disciplinace. Jakožto oponent poněkud lituji, že do diplomové práce také nebyli zahrnuti též aktéři s mentálním postižením, kteří přešli do samostatného bydlení, a nebyla zkoumána dlouhodobá udržitelnost takového bydlení. Práci však považuji za celkově zdařilou a doporučuji ji k obhajobě.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (*jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.*):

Z formálního hlediska práce trpí běžnými drobnými neduhy. Stránkování textu začíná od s. 10, sekundární citace nemají správný formát. Po stránce jazykové je však bez větších pochybení a je psána srozumitelně a čtivě. Chybou je opomenutí interpunkce na konci pozn. pod čarou a občasné překlepy (s. 65 *socila* namísto *social*) či opomenutí zvýraznění titulů v odkazech kurzívou. Seznam literatury se drží zvolené normy. Pouze u odkazů článků z časopisů nesprávně zvýrazňuje titul a nikoli zdroj. U knižních titulů, které vyšly tiskem, avšak čerpala z online dostupných elektronických verzí, nesprávně uvádí i hypertextový odkaz. Práce neobsahuje žádné přílohy.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (*celkový dojem z diplomové práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek apod.*):

Předkládaná práce Šárky Rojkové splňuje požadavky kladené na diplomovou práci a doporučuji ji k obhajobě.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (*jedna až tři*):

Nemám dalších otázek.

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (*výborně, velmi dobře, dobře, nedoporučuji k obhajobě*):

Předkládanou diplomovou práci Šárky Rojkové navrhuji komisi hodnotit známkou velmi dobře.

Datum: 26. 5. 2014

Podpis:

